

Geçicilikten kalıcılığa sağlıklı bir göç yönetimi politikasının oluşturulması

Muhammed Murtaza Yetiş

Adıyaman Lisesi ve İstanbul Tıp Fakültesini bitirdi. Pediatri alanında ihtisas yaptı. Çocuk hekimliğinin yanı sıra uzun yıllar hastane yöneticiliği yaptı. Yeryüzü Doktorları ve UNİCEF gibi uluslararası kuruluşlarda gönüllü olarak görev yaptı. 2011-2015 yılları arasında Adıyaman Milletvekili olarak TBMM Sağlık, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunda görev yaptı. 2016 yılı nisan ayına kadar göç ve insani yardımlardan sorumlu Başbakan Başdanışmanlığı görevini yürüten Yetiş, halen Başbakan Başdanışmanlığı görevini sürdürmektedir.

Tunus'ta halk devrimiyle sonuçlanan ve "Arap Baharı" diye adlandırılan özgürlük mücadelesi, 26 Ocak 2011 tarihinde küçük ölçekli barışçıl protestolarla Suriye'ye de sirayet etmiştir. Halkın, özgürlük ve demokrasi taleplerinin Esed rejimi tarafından baskı, şiddet ve zulümle bastırılmaya çalışılması sonrası Suriye büyük bir iç savaşa sürüklenmiştir. Yaşanan iç savaştan kaçan Suriyeliler komşu ülkelere (özellikle Türkiye, Ürdün, Lübnan) sığınmak zorunda kalmıştır. Türkiye, Nisan 2011 tarihinde başlayan Suriyeli akınına karşı tarihsel misyon ve insan odaklı dış politika temelinde kucak açmış ve "açık kapı politikası" uygulamıştır. İç savaşın şiddetinin artmasıyla birlikte kısa bir zaman içerisinde ülkemize gelen Suriyelilerin sayısında büyük bir artış olmuş ve bugüne kadar Türkiye 2,8 milyonu aşan Suriyeli sığınmacıyı kabul etmiştir.

Türkiye, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) verilerine göre dünyada en fazla sığınmacıya ev sahipliği yapan ülkedir. Refah düzeyi daha yüksek ülkelerin Suriyeli mültecilerle ilgili duyarsızlığına karşın Türkiye 10 ilde kurduğu 25 kampta Suriyelileri tüm uluslararası kuruluşların övgüyle bahsettiği yüksek standartlarda ağırla-

mıştır. Nüfusun %90'ının Türkiye geneline dağılan ve Türkiye'nin "kamp dışı yaklaşımı" olarak uluslararası kuruluşlarca yine örnek olarak gösterilen yaklaşımı ile de Suriyeliler eğitim, sağlık, barınma, sosyal destek, çalışma gibi imkânlardan faydalanmaktadır.

Türkiye, Suriyeli sığınmacılara yönelik olarak uygulamış olduğu politikalarla uluslararası camianın vicdanı olmuş, sınırlarını korumaya çalışan onca ülke arasında insanlığı korumaya çalıştığını ispat etmiştir. Bu bölümde Türkiye'nin, Suriye sığınmacılara yönelik insancıl, zamanlı ve esnek politikaları tartışılacak ve Suriyeli sığınmacılara daha iyi hizmet vermek amacıyla çıkarılan mevzuata ve bürokratik yapıya odaklanılacaktır.

Türkiye, Suriye'den gelen sığınmacılara, Cenevre Sözleşmesi ve 1967 tarihli Mültecilerin Hukuki Statüsüne ilişkin Protokol gereklerine uygun olarak açık kapı politikası uygulamış, geri göndermeme (non-refoulement) ilkesi doğrultusunda geçici koruma sağlamıştır. Türkiye'ye gelen Suriyeliler, yukarıda zikredilen coğrafi çekince nedeniyle mülteci olarak nitelendirilmemekte, "Geçici Koruma" rejimi kapsamında ihtiyaçları karşılanmaktadır. 2014 tarihli Geçici Koruma Yönetmeliğine göre Geçici

Koruma; ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak veya bu kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızdan geçen ve uluslararası koruma talebi olarak değerlendirilmeye alınamayan yabancılara sağlanan koruma olarak tanımlanmaktadır. Tanımdan da anlaşılacağı üzere geçici koruma, acil durum gerektiren insan akınlarına yönelik olarak bulunan pratik ve geçici bir çözümdür. Geçici koruma statüsü, ilk olarak Bosna Savaşı sırasında Almanya, Hollanda, Avusturya gibi komşu ülkelere yönelik kitlesel insan akını ile birlikte uygulanmaya başlanmış bir yaklaşımdır.

Geçici Misafirlerimiz - Geçici Komşularımız

Türkiye Hükümeti, Suriyelilere öncelikle herhangi bir hukuki dayanağı olmayan ancak tarihsel ve dini referanslara gönderme yapan bir sosyolojik kavram olarak "misafir" ifadesini kullanmıştır. Suriye sınırına yakın şehirlerde kurduğu kamplarda ve bunun yeterli olmadığı hallerde de şehirlerde barınma imkânı sağlamıştır. Kamp + şehir yaklaşımının temelinde toplumsal duyarlılığa güvenin yanı sıra Suriyelilerin geçici bir süre kalacakları ve kısa bir süre sonra

Türkiye, Nisan 2011’de başlayan Suriyeli akınına karşı tarihsel misyon ve insan odaklı dış politika temelinde kucak açmış ve “açık kapı politikası” uygulamıştır. Suriyeliler için, herhangi bir hukuki dayanağı olmayan ancak tarihsel ve dini referanslara gönderme yapan bir sosyolojik kavram olarak “misafir” ifadesi kullanılmıştır. Geçici koruma altında bulunan Suriyelilerin Türkiye’de kaldıkları süre arttıkça önemli bir bölümünün kalıcı olacağı tespit edilmiş, bu meyanda politikalar yürürlüğe konulmaya başlanmıştır.

tekrar ülkelerine dönecekleri öngörüsü belirleyici olmuştur. Bu itibarla Türkiye, Suriyeli sığınmacı akınına 1994 tarihli İltica Yönetmeliği ve genelgelerle yönetmeye çalışmış, Suriye’de krizin öngörülenden uzun olacağı ortaya çıktığında ise esnek ve günün ihtiyaçlarını karşılayan mevzuat çalışmalarını yapmıştır. Ayrıca geçici koruma altında bulunan Suriyelilerin Türkiye’de kaldıkları süre arttıkça en azından önemli bir bölümünün kalıcı olacağı tespit edilmiş, bu meyanda politikalar yürürlüğe konulmaya başlanmıştır. Türkiye’deki Suriyelilerin mevcut durumda “geçici kalıcılar” olduğu gözlemlenmektedir.

Geçicilikten Kalıcılığa

Türkiye, II. Dünya Savaşından bu yana en büyük sığınmacı akınıyla karşı karşıyadır. BMMYK, Suriyeli mültecileri “yakın tarihte görülen en büyük göç dalgası” olarak tanımlamaktadır. BM

deneyimleri bizlere yerinden edilenlerin kendi ülkelerine dönme ortalamalarının 17 yıl olduğunu göstermektedir. Yakın zamanda savaşın duracağına dair belirtiler henüz görünmemekle beraber savaş bitse dahi, geri dönüşlerin uzun yılları alacağı öngörülmektedir. Bunun yanında gönüllü geri dönüş politikaları dışında, yerinden edilenleri ülkelerine geri döndürecek yasal bir mekanizmanın olmaması da kalıcılığı etkileyen temel unsurlar olarak göze çarpmaktadır. Ancak uzun vadeli bir stratejide yerinden edilenlerin kendi ayakları üzerinde durduklarında ülkelerine geri dönme ihtimallerinin daha yüksek olduğunu yine BM deneyimleri bizlere göstermektedir. Bu nedenle “toplumsal uyum çalışmaları” sağlıklı göç politikasının en temel unsuru olarak dikkate alınmalıdır. Bu bağlamda özellikle kaldıkları süreci uzun vadeli bir yaklaşımla değerlendirmek, toplumsal yapının gelecekteki sağlıklı işleyişi için de rehber olacaktır.

İhtiyaç Analizinin Önemi

Ülkemizde bulunan Suriyelilere ilişkin hizmetlerin daha kaliteli bir şekilde verilmesi, bu alanda faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlar arasındaki eşgüdüm ve işbirliğinin artırılması amacıyla 2015 tarihli Başbakanlık Genelgesiyle “Başbakanlık Göç ve İnsani Yardımlar Başmüsavirliği” kurulmuştur. Başmüsavirlik, çalışma dönemi sürecinde Suriyelilere verilen hizmetlerin kalitesinin artırılması için çok sayıda faaliyeti başarıyla yürütmüştür. Başmüsavirlik, Suriyeli mültecilere ilişkin hizmetlerin verilmesinde önemli görevler üstlenen kamu kurumları ile başta BMMYK ve AB olmak üzere uluslararası kurumlar, akademi dünyası ve sivil toplum kuruluşlarıyla iletişim ağlarını güçlendirmiştir.

Türkiye’de kalış süresi arttıkça, Suriye’deki iç savaş ve siyasi belirsizlik devam ettiği sürece Suriyelilerin önemli bir bölümünün

Türkiye'nin karşılaştığı meydan okumalar karşısında önümüzdeki süreçte iki alternatifi bulunmaktadır. Ya başlattığı tarihi girişiminden vazgeçmek ya da hedeflediği misyon doğrultusunda eksik olan kapasitesini geliştirmek. Bu bağlamda, yakın coğrafyadaki çalkantıların yerinden edip Türkiye'ye sevk ettiği göç, “şerden çıkan hayır” misali, Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu açığı kapatacak tarihi ve stratejik bir fırsat sunmaktadır.

Türkiye'de ikamet edecekleri öngörülerek toplumsal entegrasyonu sağlayıcı, uzun dönemli strateji ve politikalar uygulamaya konmuştur. Esasen bu alanda yapılan araştırmalar Türkiye'deki toplumsal kabul düzeyinin üst düzeyde olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla ülkemizde geçici olarak ikamet etmesi öngörülen Suriyelilere yönelik uzun dönemli politikaların uygulanması gereği gündeme gelmiştir. Bu amaçla Başmüşavirlik koordinasyonu ile yapılan “2016-2018 Birinci Aşama İhtiyaç Analizi”, geleceğe yönelik sağlıklı bir perspektif sunması bağlamında önemli bir çalışma olarak yerini almıştır.

Bu politikaların en önemlilerinden biri Türkiye'de bulunan Suriyelilerin çalışabilmelerini sağlayan yasal düzenlemedir. Bu meydana, toplumsal entegrasyonun en önemli unsurlarından biri olarak değerlendirilen çalışma hayatı alanında önemli düzenlemeler yapılmıştır. Ancak yapılan mevzuat değişikliklerinin uygulamaya dönüşmesi, özellikle eğitimli/nitelikli Suriyelilerin çalışma hayatına entegre edilmesi ve Suriyeli akademisyenlerin üniversitelere alınması gibi kritik alanlara ilişkin somut bir ilerleme henüz kaydedilememiştir.

Sağlıklı Bir Göç Politikası Yönetiminin Temel Unsurları

Türkiye için günümüzde ve gelecekteki ihtiyacını karşılayacak bir Uluslararası Göç Politikası vizyonunun ve temel stratejilerinin geliştirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır. Böyle bir politikanın ahenkli ve tutarlı olması için ilk önce **bütüncül bir üst tasavvurun** oluşturulması, temel hedeflerinin belirlenmesi, bunlara yönelik temel yaklaşımların çerçevesinin çizilmesi gerekir. Bu doğrultuda, Uluslararası Göç Politikası ele alınırken yönetim boyutu, muhteva boyutu ve yaklaşım tarzı olmak üzere meseleye üç temel düzlemde bakmakta fayda vardır.

Yönetim Boyutu

Stratejik bakışın, parçalı kurumsal bakışmalara bölünmesinin önüne geçilmesinin yolu, hem sağlam bir üst çerçevenin bulunması, hem de onu taşıyıcı ve gözetici üst yapının/merkezin bulunmasıdır. Bu merkezin, göç politikasının zirve yönetimi fonksiyonunu icra eden siyasi bir yönlendirme ve koordinasyon otoritesi olması gerekmektedir. Ayrıca bütüncül ve stratejik bir yaklaşımın benimsenmesi ve ilgili paydaş kurumların bu vizyon etrafında ahenk içinde seferber edilmesi için üç unsurun bir araya gelmesi gerekmektedir: Vizyoner liderlik, stratejik akıl ve etkin idare.

Muhteva Boyutu: Göç Politikası Temel Alanları

Kamu politikası yapımı açısından uluslararası göçün türlerini üç temel başlıkta toplamak mümkündür:

Zorunlu göç: Ülkenin kontrol edemediği olumsuz gelişmelerden dolayı yurt dışından bireysel veya kitle halinde gelen göçtür. Bu yolla gelenlere mülteci veya sığınmacı denir. Geçici koruma altındaki bu kapsama girer. Bu göçün temel özelliği; insani sebepler, siyasi sebepler ve çeşitli uluslararası yükümlülüklerden dolayı kabul edilen ve ciddi ekonomik ve sosyal maliyeti olsa dahi devlet ve toplum olarak “katlanılan” göç olmasıdır. Bu göç türüne yönelik temel yönetim refleksleri **reaktif** olarak tanımlanabilir.

Gönüllü göç: İnsanların çeşitli sebeplerden dolayı hür iradeleri sonucu ve çeşitli faydaları elde etmek amacıyla ülkeye geldikleri göç türüdür. İş kuran, işçi olarak çalışan, evlilik veya aile birleşimi ile gelen, emekliliği geçirmek için yerleşen, emlak satın alıp oturan, çeşitli iş sektörlerinin yerli eleman bulamadığı için veya dışa dönük çalışan sektörlerin hizmet özellikleri gereği gelen işgücü vb. Temel özelliği; bu insanların ülkede

bulunmalarının belirli fayda getirdiği veya en azından zararı olmadığı hususunda üzerinde devlet ve toplum açısından mutabık kalınan, “uzlaşılan” göç olmasıdır. Buna yönelik temel yönetim refleksleri ise aktif olarak tanımlanabilir.

Aranan göç: Yüksek vasıflı, kalifiye ve nitelikli olan, yani gelmesi devlet ve toplum açısından şiddetle “arzulanan” göç. Bu grup; entelektüel üretim kapasitesi yüksek, sanatta marka değeri olan, spor alanında üstün başarılar imza atan, ileri teknoloji üreten, büyük ve kritik yatırım yapma gücü bulunan ve Türkiye'ye gelmek ile başka cazip yerlere gitmek arasında geniş bir seçki yelpazesine sahip olan kitleyi içermektedir. Bu tür göçe yönelik temel yönetim refleksleri proaktif olarak tanımlanabilir.

Bu üç göç türünü siyaset kurumunun verdiği önem, kamuoyunun attığı katma değer, toplumsal mutabakatı sağlama ve paydaşları seferber etme kabiliyeti açısından belirli bir “tercih kademesine” yerleştirmek mümkündür. Göç politikasının bir bütün olarak ele alınması, bu çerçevede üç basamağın kademeli teşvik aracı olarak düşünülmesi ve her birinin bir sonraki aşamayı hazırlayacak ve teşvik edecek şekilde tasarlanması gerekir. Ayrıca muhatap kitle açısından da sürekli cezbedici faktörler devrede tutulmalıdır. Bu bağlamda vatandaşlık politikasının göç ve uyum politikasından ayrı ve bağımsız bir konu olarak değil bilakis göç ve uyum sürecini taçlandırılan unsur olarak görülmesinde fayda vardır. Başarılı olan ve dünyanın dört bir köşesinden insanları cezbeden gelişmiş ülkelerin politikalarında bu unsur belirgin bir araç olarak durmaktadır. Bu üç aşamada nitelikli, kolaylaştırıcı, tamamlayıcı, sonuç alıcı, dünya ile rekabetçi araçların geliştirilmesi elzemdir. Hâlihazırda temel sorunlardan biri, bu aşamalara dair uygulama araçlarının bağımsız bir şekilde, sadece o aşamanın ihtiyaçlarını karşılamak adına sınırlı ve yeterli esnekliğe sahip olmadan tasarlanmış olmasıdır.

Uluslararası göçün ülke için faydasının azami, zararların ise asgari düzeyde olmasını sağlayacak şekilde yönetilmesi kısa, orta ve uzun vadeli politika araçlarını gerektirmektedir. Göçün temsil ettiği mevcut veya potansiyel beşeri servetin iyi yönetilmesi için kademeli bir uygulama ve teşvik politikasına ihtiyaç duyulmaktadır. İlk aşaması ülkeye giriş ve yerleşme ile ilgili araçlar, ikinci aşama ülkede yaşama sürecindeki uyum ve toplumun sosyal, kültürel ve ekonomik hayatına katılım yolları, üçüncü aşama ise vatandaşlığın verilmesi ve kalıcı bir yurttaşlık bağının kurulması alanıdır.

Vize ve Giriş/Yerleşme Politikası: Bu

aşama, ülkeye girişi ve yerleşmeyi yöneten ve kolaylaştıran ilk aşamadır. Vize uygulamaları, sınır, giriş, kayıt, ikamet, uluslararası koruma, belge sorunlarına idari ve hukuki çözümler, temel güvenlik ve asayiş çözümleri, coğrafi dağılım, iskân politikası, çalışma izni, şirketleşme izni vb. konuları kapsar.

Uyum ve Katılım Politikası: Orta vadeli planlamalar çerçevesinde sosyal ve ekonomik hayata katılımı kolaylaştıran ve teşvik eden aşamadır. Sosyal uyum, kültürel politika, eğitim, aktif istihdam, ekonomik hayata katılım, ekonomik teşvik araçları, ekonomi stratejileri, yatırım, yerelde katılımcı demokrasi uygulamaları, bilinçlendirme faaliyetleri vb. konuları kapsar.

Vatandaşlık ve Diaspora: Uzun vadeli bir yaklaşımla vatandaşlığa geçişi ve sınır ötesinde yurttaşlığı teşvik eden aşamadır. Vatandaşlığı kazandırma politikası, çifte ve çoklu vatandaşlık çözümleri, uzun soluklu yurttaşlık çalışmaları, diaspora ilişkileri, lobcilik stratejileri, geleceğe yönelik ekonomik, sosyal ve siyasi köprü stratejileri vb. hususları kapsar.

Yaklaşım Tarzı

Bir ülkenin göç politikasının üç temel sacayağı üzerinde kurulduğu ve bunları temsil eden üç kutuptaki aktörlerin ve yaklaşım tarzının etkileşimi neticesinde şekillendiği söylenebilir. Bunlar içinde; **hak/standart eksenini**, hak ve dayanışma merkezli yaklaşımlar ile uluslararası standartları ve kriterleri benimseme eğilimlerini temsil etmektedir. Bir diğeri **güvenlik/korumacılık eksenini** olup burada bir yandan güvenlik ve asayiş kaygıları ile diğer yandan iş ve istihdam piyasasını korumaya yönelik korumacılık faktörleri devrededir. Üçüncüsü ise yine göç politikasının oluşumunu etkileyen **fayda/değer kutbudur**. Bu yaklaşımda uluslararası göçün getireceği düşünülen yararlar öncelikli görünmektedir. Bunlar içe dönük ekonomik veya kültürel faydalar ya da dışa dönük daha ziyade siyasi, jeopolitik ve stratejik kazanımlar gibi çıkarlar olabilmektedir.

Bu konsept çerçevesinde, Türkiye’de göç politikası yapım sürecinde üç sacayağının ahenkli bir şekilde tasarlandığı ve temel ihtiyaçlar arasında dengeli bir dağılımın kurulduğu model benimsenmelidir. Bu bağlamda; güvenlik/korumacılık ekseninin asgari/elzem düzeyde tutulduğu, hak/standart ekseninin güçlendirildiği, ancak asıl odaklanmanın fayda/değer eksenini üzerinde yapıldığı bir formül esas alınabilir. Uluslararası göçün ve mültecilerin sağlayabileceği yararlar üzerinde aktif bir şekilde durulmalıdır. Bunun için hem bu potansiyeli harekete geçirmenin yolları aranmalı hem de

kamuoyuna yönelik bu yaklaşım tarzı etkili bir söylem geliştirilerek destek zemini pekiştirilmelidir.

Göçe doğru noktadan bakmak: “Yük ve fırsat yaklaşımı”

Göç politikası alanında temel stratejiler belirlenip sağlıklı bir göç yönetimi süreci oluşturabilmek için yönetim, muhteva ve yaklaşım tarzları kategorileri iyi planlandığında, 3 milyona yaklaşan nüfusun sadece yükünü çeken bir ülke olmak durumundan çıkıp, göçün kazanımlarından hem ülke, hem de göçmen kitlesi adına yararlanmak mümkün olacaktır. Her 3 kategori işlevsel olarak devreye sokulduğunda göçü fırsata dönüştürecek; uluslararası koruma ve mültecilik, uyum politikası (kültürel, sosyal, istihdam vb.), çalışma izinleri, yatırımı çekme politikası, emlak piyasası vb. ile göç ilişkisi, girişimcilik, yeni niş ekonomiler ve göç politikası ilişkisi, eğitim politikası ve göç ilişkisi (milli eğitim, yükseköğretim ve yabancı öğrenciler vb.) yabancı akademisyenler ve araştırmacılar, yüksek vasıflı profesyoneller (expat), yabancıların yönetiminde yerel yönetimlerin rolü, yerel siyaset, katılım ve yurttaşlık politikası ve yabancılar ile ilişkisi, göç psikolojisi ve halk sağlığı ilişkisi, aile birleşimi, evlilik, kültürel etkileşim ve göç, yatırımcı göçü: kârdan ziyade temel hedefi vatandaşlık elde etme amaçlı olan göçler ve buna yönelik politikalar (dünyadaki “yatırım karşılığı oturma/vatandaşlık” programları), dış politika, jeopolitik ve göç politikası ilişkisi, dış ticaret politikası ve göç ilişkisi, uluslararası kalkınma ve insani yardımlar politikası ile göç ilişkisi, diaspora politikası ve göç/mültecilik politikası ilişkisi, vize politikası ve göç politikası ilişkisi, kamu diplomasisi ve göç politikası ilişkisi, vatandaşlık politikası ve göç politikası ilişkisi, vb. temel politika alanları da kurgulanmış olacaktır. Zikredilen bu hususlar, aynı zamanda temel başlıklar halinde ülkemizin göç politikasına ilişkin geliştirmek zorunda olduğu alanları da içermektedir.

Entelektüel Sermaye ve Sağlıklı Göç Yönetimi

Türkiye son on yılda bir asırdır kopuş yaşadığı coğrafyalar ve kültürlerle ilişkilerini yeniden güçlü bir şekilde tesis etme teşebbüsü içine girmiş, siyasi ve ekonomik ilişkiler ve stratejik ittifaklar alanında **Batı-bağımlı/endeksli** bir konumdan kurtulmayı ve daha dengeli bir pozisyon arayışına girmiştir. Bu arayış çerçevesinde Doğu olarak tarif edilen kültürel coğrafyada özellikle Arap dünyası ile etkileşim son derece görünür ve sembolik değeri yüksek bir örnek teşkil etmiştir. Böylece toplumun büyük bir bölümünün ve özellikle kendi seçmen kitlesinin hassasiyet gösterdiği havzalara

doğru yeni “kapılar” açılmıştır. Ancak bu tarihi girişimin ortaya çıkardığı fırsatları hakkıyla değerlendirmek, oluşturabileceği riskleri yönetebilmek, sakıncaları bertaraf edebilmek için Türkiye’nin yeterli donanımına sahip olmadığı kısa sürede görülmüştür. Lider takımının vizyoner ve cesur girişimlerin asırlık duvarlarda açtığı gediklerden gelen fırsatları, beklentileri ve zorlukları yönetebilecek kurumların ve birikimlerin yok denecek düzeyde az olduğu anlaşılmıştır. Türkiye’nin Batı ile ilişkilerindeki durumdan çok farklı olarak, Türkiye’nin bu alandaki açığı zaman içinde belirgin hale gelmiştir. Üstelik son yıllarda Doğu ekseninde yaşanan çeşitli zorluklar, beraberinde üç olumsuz netice getirmiştir. Birincisi, Batı nezdinde hedeflenen “Doğu ile vazgeçilmez köprü”, hatta “Doğunun kilidi” iddiası ciddi oranda etkisini kaybetmiştir. İkincisi, iç düzlemde rakip siyasi kampın, iktidarın Doğu ile ilişki seyrine artan ölçüde eleştiri yapmasına meydan sağlamıştır. Üçüncüsü olarak da Doğuda Türkiye ile ilgili oluşan beklentileri (mahir bir aktör, yol gösterici/rehber, Batı ile etkin köprü/arabulucu, güçlü ve alternatif müttefik vb.) karşılamaktan uzak kalmış, hatta önemli bir hayal kırıklığı da oluşturmuştur.

Türkiye’nin karşılaştığı bu meydan okumalar karşısında önümüzdeki süreçte iki alternatifi bulunmaktadır. Ya başlattığı tarihi girişiminden vazgeçmek ya da hedeflediği misyon doğrultusunda eksik olan kapasitesini geliştirmek. İşte bu bağlamda, yakın coğrafyadaki çalkantıların yerinden edip Türkiye’ye sevk ettiği göç, “şerden çıkan hayır” misali, Türkiye’nin ihtiyaç duyduğu açığı kapatacak tarihi ve stratejik bir fırsat sunmaktadır. AK Parti Türkiye’sinin cesur girişimlerinin gün yüzüne çıkardığı “bilgi ve insan” unsurlarındaki eksikliğe karşın Suriyeli mülteci göçü adeta “hastalık şifasını beraberinde getirdi” dedirtircesine Türkiye’ye “marifet” ve “beşeri birikim” yönüyle besleyecek unsurları sunmuştur. Tabii, bütüncül bir üst tasavvur geliştirmek kaydıyla...

Kaynaklar

Bayraklı, Enes, Keskin K, (2015) Türkiye-Almanya-AB Üçgeninde Mülteci Krizi, SETA Yayınları Analizi Sayı:143.

Davudov, M. Göç Stratejisinin Temel Unsurları, Çalışma Raporu, Şubat 2015

Davudov, M. Arap/Suriyeli Göçünün Stratejik Önemi, Çalışma Raporu, Mart 2016

Erdoğan, M, (2014)Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum,(Birinci Baskı) İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Kutlay, M, Akcalı Ö, Uluslararası Stratejik Araştırma Kurumu, Analiz No: 29 Mülteci Krizi ve Türkiye- AB İlişkilerinde Eksen Kayması.